

İnternet Haber Sitelerinde Eşik Bekçiliği

Haldun NARMANLIOĞLU (*)

Öz: Bu çalışma geleneksel medyanın eşik bekçiliği refleksiyle, edilgen okuyucuların İnternet ortamında aktif kullanıcılara dönüşmesi arasındaki problemleri ilişkiyi konu edinmektedir. Haber konularının seçiminden toplanmasına, yazımından sunuş tarzına kadar geleneksel haber üretim süreçlerinde eşik bekçilerinin büyük etkisi bulunmaktadır. Söz konusu etki habercilerin kendi kültürel, ideolojik yapılarını, medya organizasyonunun siyasal eğilimlerini ve genel yayın politikasını da içeren geniş bir yelpazede kendisini göstermektedir. Geleneksel haber medyasının İnternet ortamına taşınmasının ardından ortaya çıkan yapısal değişikliklerin en önemlilerinden biri okuyucuların edilgen konularının görece aktif hale dönüşmesidir. Artık kullanıcı olarak anılan haber tüketicileri, çevrimiçi haberler hakkındaki yorumlarını, eleştiri ve katkılarını yorum köşelerinde dile getirebilmektedir. Ancak bu yorum ve tartışmalar yine geleneksel eşik bekçiliği süzgecinden geçmektedir. Bu çalışmada İnternet ortamında okuyucu yorumları üzerindeki eşik bekçiliği uygulamaları araştırılmıştır. Bu amaçla Türkiye’de yayın yapan 6 haber sitesine deneme amaçlı olarak gönderilen yorumlarla bilinen politik çizgilerine uygun bir yorum profilinin eşik bekçiliği yoluyla oluşturulup oluşturulmadığı araştırılmıştır. Buna göre; siyasal iktidarla uyumlu, haber medyasında siyasal iktidarı olumlayan yorumların eleştiren yorumlara göre daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Benzer şekilde muhalif çizgide yayın yapan haber sitelerinde ise, siyasal muhalefeti olumlayan yorumlar daha fazla yayınlanırken, siyasal iktidarı destekleyen yorumların iletişim ortamına çok fazla sokulmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya göre geleneksel haber medyasında yalnız haber üretim sürecinin şekillenmesine etki eden eşik bekçiliğinin, yeni iletişim teknolojileriyle birlikte daha aktif pozisyona geçen okuyucuların demokratik tartışma zemini için gerekli kişisel yorum ve katkılarını da içine alacak şekilde genişlediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eşik Bekçiliği, Çevrimiçi Gazete, İnternet Kullanıcıları

*) Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniv. İletişim Fak. Gazetecilik Bölümü Öğretim Üyesi
(e posta: hnarmanli@hotmail.com)

Gatekeeping at Online News Sites

Abstract: *This study focuses on the problematic relation between the gatekeeping reflex of conventional media and the transforming of passive readers to active users in the Internet space. Gatekeepers has great effect on conventional production of news from selecting to gathering and writing to presenting. This effect emerges on a wide scope which includes reporter's cultural, ideologic structure and the politic tendency and general editorial policy of media organization. One of most important structural alteration that emerged after conventional news media transfered to Internet is transforming of passive positions of readers to active. Henceforth news consumers which are mentioned as users, can put their comments, critics and contrubitions into words at the comment spaces. But these comments and discussions still under the filtration of conventional gatekeeping. In this study the practices of gatekeeping on reader comments at Internet has examined. For that aim purposeful messages has sent to the 6 Turkish online newspapers in order to understand whether they create a comment profile or not in accordance with their politic tendencies by gatekeeping. In study has seen that the favorable messages about political power broadcasted much more than which are criticized at news media compatible with political power. Similarly favorable messages about oppositional politics are broadcasted much more than which are criticized at news media are opposing to political power. According to study has seen that the gatekeeping which effect on news production process only at conventional media, has widen to personel comments and contributions, that are necessary for a democratic discussion space, of the readers which are activated with new communication technologies.*

Keywords: *Gatekeeping, Online Newspaper, Internet Users*

Makale Geliş Tarihi: 21.12.2015

Makale Kabul Tarihi: 08.04.2016

Giriş

Tarihi açıdan önemi kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla artan kamuoyu, özel şahısların ve devletin kontrol etmeye çalıştığı iletişim ortamında nasıl şekillenmektedir sorusu, akademik ilginin önemli konuları arasında yer almaktadır. İletişim alanındaki gelişmeler kavram etrafında şekillenen tartışmaların da yenilenmesi ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Geleneksel haber medyası tarafından kamuoyunun şekillendirilmesiyle ilgili tartışmalarda ortaya çıkan kavramlardan eşik bekçiliği de (gatekeeping) yeni iletişim teknolojilerinin özellikleri ışığında yeniden tartışma konusu haline gelmektedir.

Kitle iletişiminde medya içeriğini tüketenlerin edilgen pozisyonunda büyük bir değişimi beraberinde getiren yeni iletişim teknolojileri, özellikle politik tartışmalara katılıma imkân tanıyan özellikleriyle de öne çıkmaktadır. Yeni iletişim ortamının imkânlarıyla

oluşturulmuş yeni içerik, konvansiyonel haber medyasının daha demokratik bir düzleme oturması açısından önem taşımaktadır. Ancak nihai içeriğe karar vericilerin yine medya profesyonellerinden oluşması söz konusu ortam üzerindeki şüpheleri kuvvetlendirmektedir. Bu çalışma da dinamiğini ve merakını bu şüpheden almaktadır.

İnsanların özgür tavırlarını ortaya koyarak politik süreçlere dilsel pratikleriyle katılma şansı en azından potansiyel olarak yeni iletişim teknolojilerine içkin varsayılmaktadır. Ancak bu potansiyelin ve teorik varsayımın pratiğe yansımaları ampirik olarak test edilmeye muhtaç görünmektedir. Çalışmanın temel kavramlarından eşik bekçiliği genel itibarıyla doğrudan medya içeriğiyle bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Oysa İnternet haber medyasının ürünlerine yorumlarıyla katılan medya tüketicileri de benzer bir elemeye karşı karşıyadır. Haber editörlerinin yanında yeni medyada ortaya çıkan yorum editörleri eşik bekçisi kategorisinde değerlendirilebilir.

Yeni iletişim ortamında okuyucuyla buluşan haber medyasına yapılan çevrim içi yorumlar, geleneksel haber medyasındaki okuyucu mektuplarının yerini almaktadır. Her iki durumda da hangi mesajın (mektubun) yayımlanacağına yine haber profesyoneli olan eşik bekçileri karar vermektedir (McElroy, 2014:755-771).

Çalışmanın başat amacı konvansiyonel medyaya atfedilen eşik bekçiliğinin yeni iletişim ortamında nasıl işlediğinin sınanmasıdır. Çalışmada yeni medyanın özgür ifade yoluyla demokrasiye katkı sağlama potansiyelinin eski konvansiyonel refleksler yoluyla ne yönde etkilendiğinin belirlenmesine çalışılmıştır.

Haber tüketicileri, tükettikleri haberler hakkında yorum yaparken medya profesyonellerinin müdahalesine maruz kalmakta mıdır? Yeni iletişim ortamında haber içeriğine dilsel pratikleriyle katılan sıradan insanların yorumları ne tür süzgeçlerden geçirilmektedir? Haber içeriğini tüketenlerin üretimleri yoluyla sürece katılmaları yönlendirilmekte midir? Bu çalışma temel olarak çerçevesi yukarıda çizilmeye çalışılan sorular etrafında inşa edilmiştir.

1.Oluşmuş / oluşturulmuş kamuoyu

Chomsky “Medya Gerçeği”ne ışık tutmaya çalışırken *rızanın imalatı* kavramını çözümlemesinin temeline oturtur. Toplumun belirli yönde hareket etmesi, belirli çerçevede düşünmesi ya da tam tersi düşünmemesi istendiğinde totaliter uygulamalar tercih edilmez. Çünkü “demokratik sistemde gerekli yanılsamalar zorla dayatılamaz” (Chomsky, 2002:71). Aksine söz konusu yanılsamaların halkın zihnine kazınması için daha incelikli yöntemlere başvurulmaktadır. Demokratik politik bir ortamda insanların bağımsız düşüncelerinin her zaman eyleme dönüşmesi gibi bir risk bulunmaktadır. Rızanın imalatında insanların ne düşündüğünün bir önemi olmasa da tartışmanın yasaklanması söz konusu değildir. Her ne kadar çelişki gibi görünse de kamunun tartışması istenilen bir durumdur. Belirlenen çerçeve içinde kaldığında kamunun tartışması istenilen sistemin pekiştirilmesini sağlamaktadır. Çerçevenin sınırları ise gündem belirleme gücünü elinde bulunduranlar tarafından çizilmektedir.

Kamunun yapacağı tartışmalarının ana eksenini belirleyen medyanın etkileri zincirinin başında, “haberdar olma” bulunmaktadır (Yüksel, 2001:22). Kamunun üzerinde konuşacağı, tartışacağı gündemin belirlenmesi yalnız haberdar olma ya da medya açısından haberdar etme eylemiyle gerçekleşen basit bir süreçten fazlasını içermektedir. Haberlerin sunuş biçimlerinden, sunuş sırasına, haber içerisinde öne çıkarılan bilgilerden, saklananlarına kadar daha rafine ve incelikli bir uygulamadan bahsedilebilir.

İnsanlar belirli konularda düşüncelerini oluştururken kendi kişisel özelliklerinden, içinde buldukları gruptaki etkin kişilerden, toplumun siyasal ve kültürel yapısından, kırsal veya kentsel yerleşim birimlerinde yaşamak gibi çevresel unsurlardan etkilenmektedir (Atabek, 2002:225). Medya kamuoyunu şekillendiren aile, eğitim, din, kanaat önderleri gibi dinamikler arasında tek olmasa da ayrıcalıklı bir yer işgal etmektedir. Gündem belirleme yaklaşımlarının medyanın insanların yalnız ne hakkında düşüneceklerini değil aynı zamanda ne düşüneceklerini konusunda da yönlendirdiği yönündeki yaklaşımlar (Yüksel, 2001:23) söz konusu ayrıcalıklı yeri işaretlemesi bakımından önemlidir.

Bütün insanların özellikle politik süreçler hakkında aynı şekilde düşünmesi kamuoyunun çok da sağlıklı işlemediğini gösterir. Tek tip görüş ortaya çıkararak böyle bir iletişim ortamının demokratik süreçlerin işlenmesi açısından anlamı bulunmamaktadır. Kamuoyu farklı görüşlerin bulunduğu bir iletişim ortamındaki tartışmaların bütününe içermektedir.

Kamuoyu ve demokratik süreçlerin işlenmesi arasında karşıt koşullu ve iki yönlü bir ilişki olduğundan bahsedilebilir. Sağlıklı bir kamuoyu oluşumu demokrasinin işler hale gelmesi için önemliyken, demokratik bir iletişim ortamı da kamuoyunun sağlıklı bir şekilde biçimlenmesinin ön koşulları arasında yer almaktadır. Tek taraflı kanaat oluşumu karşıt koşullu ilişkinin ağırlık merkezinde bir kayma olduğunun göstergesidir.

Sağlıklı bir kamuoyu oluşabilmesi için; insanların kendilerini ilgilendiren olaylar hakkındaki bilgiye zamanında ulaşmaları gerekmektedir. Çünkü “*toplumsal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak medyanın giderek yaygınlaşması, siyasal iletişimin kişiler arası iletişime olan bağımlılığını azaltmıştır. Vatandaşlar, asıl olarak medya aracılığı ile siyasal gelişmeleri izler, hükümetin politikaları, ülkenin karşı karşıya olduğu iç ve dış sorunlar hakkında bilgi sahibi olurlar*” (Atabek, 2002:230). Ancak elbette haberlere erişim imkânı tek başına yeter şart değildir. Bir olayda bulunması muhtemel birçok gerçeklik arasından yalnız haber medyasının politik ilgileri doğrultusunda seçilmişler hakkında haberdar olma durumunda oluşturulmaya çalışılan bir kamuoyundan söz edilebilir.

Bir haberi oluşturan gerçeklikler arasından bazılarının ön plana çıkarılması, bazılarının gözlerden kaçırılması, haberin kurgulanırken politik, ekonomik ya da kültürel ilgiler doğrultusunda olması gereken bilgilerin saklanması eşik bekleliği faaliyetleri arasında sayılabilir. Bir haberin ayrıntılara boğularak esas konunun üzerinin örtülmesi ya da belli olayların hiç haber konusu yapılmaması gibi işlemler de sıkça tartışılan eşik bekleliği kavramı etrafında tartışılabilir.

Editörler, yazı işleri personeli ve yayıncılar yaptıkları seçimlerle özellikle politik gerçeğin şekillenmesinde çok önemli bir etkiye sahiptir (McCombs ve Shaw, 1972:176). Bu yönüyle gündem belirleme eşik bekçiliği kavramıyla yakından ilişkilidir. Gündemin en önemli hikâyelerini belirleyen editörler kamunun algısını etkilemektedir (Carter, 1998:392).

2. Eşikteki bekçiler

Eşik bekçiliği ağırlıklı iletişim ve özellikle geleneksel kitle iletişim araçları için kullanılan bir kavram olarak bilinir. Alman asıllı Amerikan psikososyolog Kurt Lewin tarafından ortaya atılmıştır. Lewin kavramı ortaya koyarken bir ailenin yemek masasına gelen yiyeceklerin nasıl seçildiği örneği üzerinde durur. Buna göre bir annenin ya da bir eşin -yemek masasındaki içeriğe nihai karar verici olarak- görevi esasında eşik bekçiliğidir. Hangi yemeğin eve gireceğini belirleyen eşik bekçilerini etkileyen bilişsel özellikler ve değerler sistemi bulunmaktadır (Lewin, 1943:40). Lewin'den sonra kavram farklı disiplinlere adapte edilmiştir.

Örneğin finans dünyasında, denetçiler, kredi derecelendirme kuruluşları ve yatırım bankerleri için de Lewin'in konseptine başvurularak eşik bekçisi tanımlaması kullanılmaktadır (Laidlaw, 2010:264). Kavramın farklı bir alana uygulanması örneğine Beard ve Olsen tarafından Amerika'da farklı üniversitelerin web site yöneticilerine üzerine yapılan derinlemesine mülakat çalışmasında rastlanmaktadır. Çalışmaya göre site yöneticileri içerik belirleyiciler olarak farklı motivasyonlar doğrultusunda sorumlu oldukları siteleri şekillendirmektedir. Araştırmacılar, site yöneticileri ile haber profesyonelleri arasında eşik bekçiliği kavramı etrafında benzerlikler olduğunu söylemektedir (Beard ve Olsen, 1999:200-211).

Ancak eşik bekçiliği kavramının en yoğun biçimde başvurulduğu alan iletişim ve özellikle haber medyasıdır. Habere konu olaylar ilk elden ya da ikincil kaynaklardan henüz bilgi kırıntıları halinde toplanmaya başlarken, yazım sürecinde ve değişik aşamalarındaki editör süreçlerinde farklı süzgeçlerden geçmektedir. Haber bir yönüyle insanların bizzat yaşamadıkları olayların dil pratikleri yardımıyla yeniden inşa edilmesidir. İnsanların olaylar hakkındaki algıları, bilgileri, olaylar hakkındaki duygu durumları ve tepkileri söz konusu yeniden inşa ürünü haberlerle doğrudan ilişkilidir. Alıcıya ulaşan mesajların kaynak tarafından kurgulanması işlemi eşik bekçiliği uygulamalarına dayanmaktadır.

Eşik bekçiliği; mesaj ya da mesaj bileşenlerinin kodlanması sırasında her türden enformasyonun seçimi, gösterimi, sunumu, zamanlaması, saklanması, tekrarı üzerindeki kontrolü ifade etmektedir (Donohue vd. 1972,53). Modern kamu hayatında medya görevinin merkezinde bulunan eşik bekçiliği sayısız parçadan oluşan enformasyonun ayrıştırılması ve işlenmesidir. İnsanlar milyarlarca olay hakkındaki enformasyonu makul sayıda medya mesajına çeviren araçlara bel bağlamak durumundadır. Çok sayıda potansiyel mesajın daraltılması uzun ve köklü bir sürecin sonunda mümkün olmaktadır. Süreç yalnız

hangi enformasyonun seçileceğini değil, aynı zamanda mesaj içeriğinin ve doğasının nasıl olacağını da belirler. Bu anlamda sosyal değişim ya da süreklilik üzerine düşünürken eşik bekkılığı kavramı mutlaka hesaba katılmalıdır (Shoemaker&Vos, 2009:1-3).

Eşik bekkilerinin medya tüketicilerini istenilen yönde harekete geçirmek için kimi zaman aşırı uç yöntemlere başvurduğunu göstermesi bakımından Gunn Sara Enli tarafından yapılan çalışma oldukça ilginç sonuçlar ortaya koymuştur. Norveç'te TV Norge kanalında 2004 yılında yayınlanan SevenThirty adlı bir televizyon programına, formatın bir parçası olarak izleyiciler tarafından İnternet ya da SMS yoluyla yazılı mesajlar gönderilmektedir. İzleyici mesajlarından hangilerinin yayınlanıp hangilerinin yayınlanmayacağı klasik eşik bekkılığı yöntemiyle belirlenmektedir. Enli, yaptığı çalışmada izleyici ilgisini artırmak için zaman zaman editörlerin hayali mesajlar ürettiğini tespit etmiştir (2007:47-52).

Eşik bekkılığı kavramı temel olarak haber medyasının kendi ekonomi politikasına, haberi yayın basın – yayın organının bu doğrultuda belirlenmiş kurallarına –genel yayın politikasına- dayansa da, sürece etki eden çok başka dinamiklerden de bahsetmek mümkündür. Örneğin haber medyasında içerik üreten insanların kişilik özellikleri haberin oluşturulmasında önemli bir süzgeç işlevi görmektedir. Her ne kadar genel yayın politikası etrafında şekillenen içerik oluşturma kuralları bulunsun da kişilerin bu kuralları uygulama yoğunluğu farklılık göstermektedir. Medya çalışanlarının kültürleri, yetiştikleri coğrafya, ait oldukları din, mezhep ve etnik köken, aldıkları eğitim, cinsiyetleri, mesleki tecrübeleri, kişisel yetenekleri gibi özellikleri, toplanmasından insanlara sunumuna kadar farklı aşamalarda katkıda buldukları haberin dokusuna etki etmektedir.

Örneğin Chang ve Lee (1992:554-61) tarafından dış haberlerle ilgilenen gazete editörleri üzerine yapılan bir çalışmada dış haberlerin seçiminde kişisel özelliklerin belirleyici bir faktör olduğu ortaya konulmaktadır. Buna göre haber editörlerinin mesleki tecrübeleri ve politik görüşleri haber seçimlerinin farklılaşmasına neden olmaktadır.

Çok daha eski tarihli bir çalışmada White (1950, 393-390) , benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bir gazetede bir hafta içerisinde yayınlanan haberlerin nasıl seçildiğini araştıran White editörlerin kültür ve inançlarının önemli bir dinamik olduğuna vurgu yapmıştır.

Bireysel özelliklerin önemine vurgu yapan Spoemaker (1991, 75), haber medyasında çalışan bireylerin psikolojik özelliklerinin eşik bekkılığı sürecini etkilediğini söylemektedir. Buna göre medya çalışanlarının beğenileri, kendi mesleklerine dair düşünceleri, bir sorun üzerine düşünme biçimleri, karar verme stratejileri ve değerleri mesajların seçilmesi ve şekillendirilmesi üzerine etki etmektedir. Kişisel özelliklerin belirleyiciliği nedeniyle medya kuruluşları personel seçimini şansa bırakmamaktadır. Her basamaktaki habercilerin seçiminde en üst seviyedeki eşik bekkılığı kuralı anlamına gelen genel yayın politikasıyla uyumlu personelin seçilmesine önem gösterilmektedir.

Herman ve Chomsky'ye göre (2006:15) genel yayın politikasıyla uyumlu bir çizgide yayın yapılabilmesi; kaba müdahaleye değil, uygun çizgide düşünen personelin seçilmesine dayanmaktadır. Farklı alanlarda görev alan habercilerin kurum politikasıyla uyumlu öncelikleri ve haber değeri kriterlerini içselleştirmeleri sağlanmaktadır.

3. Değişen eşik bekçiliği

Geleneksel habercilik yeni iletişim ortamıyla birlikte farklı özelliklere bürünmektedir. Vasilendiuc ve Gross (2011) tarafından Romanya'daki eşik bekçileri üzerine yapılan bir araştırmaya göre, İnternet'in yaygınlaşmasıyla birlikte 'masa başı' habercilik pratiklerinde bir artış görülmektedir. Yönetici pozisyonundaki birçok haberci, 'kaçınılmaz' şekilde İnternet ortamını birincil haber kaynağı olarak değerlendirmektedir. Geleneksel habercilere göre İnternet ile birlikte 'kopyala yapıştır' gazeteciler ile 'Google habercileri' ortaya çıkmıştır. İnternet haber toplama, değerlendirme, yayma, üretim hızını artırma ve dağıtma konularında en etkili yol olarak görülmektedir (Vasilendiuc ve Gross, 2011:72).

Çalışmanın konusu açısından bakılacak olursa İnternetin doğası, eşik bekçiliği ve gündem belirleme pratiklerinin doğrudan uygulanabilmesine imkân vermemektedir. Her ne kadar belirli İnternet sağlayıcısı ya da çevrimiçi bir site istediği malzemeyi dışarıda bırakma ya da içerme kabiliyetine sahip olsa da; ortamda etkili bir kontrol sağlanamayacak kadar çok site ve İnternet servis sağlayıcısı bulunmaktadır. Bu durumun biri olumlu biri olumsuz olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Birincisi herkes kendi fikrini, pek çok farklı yolla ve sansüre uğramadan İnternet pazarına sokabilmektedir. İkincisi her türden fikir ve görüş hiçbir değer ya da kalite ölçüsüne takılmadan yeni ortamda kendine yer bulabilmektedir (Carter, 1998:392).

Ancak sıradan kullanıcılar açısından bakıldığında blogging tecrübeleri, sosyal haber siteleri gibi yeni ortamlar, anlam yaratma süreçlerine katılma fırsatı tanımaktadır (Goode, 2014:1291). İnsanlar yeni iletişim teknolojileriyle haber üretim süreçlerine katılmanın yanında doğrudan haber üreticisi olma imkânını da elde etmektedir. Teknolojik ilerlemeler bireylere kendilerini daha geniş alıcı kitlelerine ulaşmak için fırsatlar sunmaktadır. Bu noktada tüketici, düşük maliyetle dijital teknolojiyi kullanarak üretimeye dönüşebilmektedir (Keshvani ve Tickle, 2001:5). Bu üreticilik aynı zamanda medya profesyoneli olmayan sıradan insanların birer eşik bekçisi pozisyonuna geçmesi anlamına da gelmektedir. Bu bir yönüyle yeni iletişim teknolojilerinin profesyonel bekçiler tarafından tutulmuş kapılar (eşik) yanında her bireyin kendi kapısını açmasına imkân verdiği şekliyle yorumlanabilir. Dolayısıyla tıpkı medya profesyonellerinde olduğu gibi sıradan insanların eşik bekçiliği faaliyeti de kendi öznellikleri çerçevesinde şekillenmektedir. Yaş, cinsiyet, din, dil, ideoloji, kültür gibi farklı dinamikler birer üretici haline dönüşen sıradan insanların kendilerine göre ürettikleri haber içeriğinin şekillenmesinde birer harç unsuru olarak belirlemektedir.

Ancak günümüzde bilgisayarla aracılanmış yeni iletişim ortamına bakıldığında sıradan insanların haber üretiminden ziyade, farklı haber kaynakları arasından seçilmiş içeriklerin paylaşımı ve yayılımı konusunda daha aktif oldukları görülmektedir. Başka bir ifadeyle (i)İnternet ortamında farklı mecralarda aktif olan kullanıcılar, kendi buldukları, kurguladıkları, birinci elden şahit oldukları, araştırdıkları haberleri basım ya da yayım faaliyeti yerine farklı mecralardan elde ettikleri haberlerin ya da bilgilerin paylaşımına yoğunlaşmaktadır.

Yeni iletişim ortamının bu belirgin özelliği Bruns tarafından yeni bir kavram önerisine konu edilmiştir. Burns'a göre (2003) yeni iletişim ortamındaki haber mecraları eşik bekçiliği (gatekeeping) kavramından ziyade eşik gözcülüğü (gatewatching) kavramıyla karşılanmaya daha uygundur.

Eşik gözcüleri ulaşılabilir kaynaklardan nihai haberi derleyerek basmak, yayınlamak yerine, esasen kaynakları göstererek haberlerin kamusal hale gelmesini sağlamaktadır. Böylelikle profesyonel gazetecilerin hikâyelerini bitirmelerini ya da eşik bekçilerinin kendi değerlendirmelerini tamamlarını beklemeden, İnternette herhangi bir yerde bulunan kaynağa ait enformasyonun aktarılmasıyla haber bildirme hızı artmaktadır. Bu da haber toplama sürecinin daha şeffaf hale gelmesini sağlamaktadır. Her ne kadar profesyonel haber toplayıcılarının kişisel önyargıları kendi haberlerinde etkili olmaya devam etse de okuyucuların haber kaynaklarına müracaat etmeleri bu etkide bir azalmaya neden olmaktadır. Daha önemlisi eşik gözcülerinin profesyonel gazetecilik becerilerine sahip olması gerekmemektedir. Eşik gözcülüğü habercilik becerilerinden ziyade genel çevrim içi arama becerilerine dayanmaktadır (Burns, 2003:39-40).

Farklı haber sitelerinden haberler derleyen siteler, blog toplulukları, kişisel bloglar, arama merkezleri gibi İnternet üzerinde kurulmuş farklı platformlar Burns'un tarifindeki eşik gözcülüğü faaliyetini yerine getirmektedir. Burns'un tanımını genişletmek gerekirse, doğrudan haber için kurulmamış farklı sosyal paylaşım sitelerinde haber ilgisi çerçevesinde paylaşımlar yapan insanlar da esasında eşik gözcülüğü yapmaktadır. Twitter, Facebook, Google Plus gibi çevrim içi sosyal paylaşım sitelerinde anlık gelişen olaylar ya da gündemdeki konularla ilgili farklı kaynaklardan paylaşımda bulunan insanlar esas olarak haber yayıncılığı değil, kendi ilgileri doğrultusunda eşik gözcülüğü çerçevesinde eylemde bulunmaktadır.

Yeni iletişim teknolojileri her ne kadar sıradan insanlara bu türden fırsatlar sunsa da bu çalışmanın konusu doğrudan haber siteleri üzerine oturmaktadır. İçeriği klasik eşik bekçiliği süreçlerinde belirlenmiş fakat okuyucuya büyük fırsatlar sunan yeni iletişim ortamında servise / dolaşıma sokulmuş haberlere sıradan insanların yorumlar yoluyla yaptığı katkının niteliği önemli bir sorun olarak belirmektedir.

4. Haber yorumlarının filtrelenmesi

Yapılan çeşitli araştırmalara göre geleneksel haber medyasının İnternet sürümlerinin genel olarak diğer web kaynaklarına göre daha fazla güven taşıdığı düşünülmektedir (Johnson ve Kaye, 2000:865). Bu nedenle yukarıda ifade edilmeye çalışılan soruların sıranması amacıyla ağırlıklı olarak konvansiyonel medyanın İnternet ortamındaki sürümleri inceleme evreni olarak seçilmiştir.

Çevrim içi haber sitelerindeki okuyucu yorumları son yıllarda akademik ilginin önemli odaklarından biri haline gelmektedir. Sıradan insanların olaylar, kişiler, fikirler hakkındaki düşünceleri, tanımlamaları, beklentileri, sorunları, çözüm önerileri gibi farklı

perspektifleri akademi açısından farklı çalışma konuları anlamına gelmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde Barack Obama'nın kazandığı 2008 yılı başkanlık seçimleri sürecinde insanların siyah bir başkan adayı üzerinden ne tür ırkçılık tartışmaları yaptığı çevrim içi okuyucu yorumları üzerinden araştırılmıştır (Loke, 2012). Ancak söz konusu çalışma ve benzerleri okuyucu yorumlarının ne tür bir eşik bekçiliği filtresinden geçtiğini sınamasından uzakta görünmektedir. Bu nedenle araştırmalar genel olarak sitelerde ortaya çıkan genel eğilimin doğrudan okuyucuların gönderdiği müdahalesiz yorumlara dayandığı ön kabulünü taşımaktadır.

Bu nedenle okuyucu katkıları üzerindeki profesyonel tasarruflar ayrı olarak araştırılmaya muhtaç görünmektedir. Bu çalışmada ilk olarak okuyucu yorumlarına açık haber siteleri araştırılmıştır. Bazı gazetelerin İnternet sürümlerinin okuyucu yorumlarına açık olmaması çalışmayı başından sınırlayan bir durum oluşturmuştur. Bunun yanında eşik bekçiliği yoluyla politik konularda kamuoyu oluşturma çabasının sağlıklı olarak test edilebilmesi için yalnız son yıllardaki yayın politikaları doğrultusunda açıkça siyasal iktidarı olumlayan ya da muhalif bir çizgide yer alan haber siteleri örneklem olarak seçilmiştir.

Yapılan inceleme sonunda haber altlarında okuyucuların münferit yorumları ya da karşılıklı tartışmalarıyla haberlere katkı sağlamasına imkân tanıyan haber sitelerinden toplam 6 tanesi inceleme için seçilmiştir. Bunlar; Sabah, Habertürk, Cumhuriyet, Haber7, A haber ve Bugün internet siteleridir. Hangi haber sitesinin siyasal iktidar yanında ya da karşısında olduğunun veya hangi muhalif parti çizgisine yakın olduğunun saptanması çalışmanın amaçları arasında yer almamaktadır.

Ancak yine de Cumhuriyet ve Bugün gazeteleri son yıllardaki yayınlarıyla siyasal iktidara muhalif tavırlarıyla ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında Sabah, Habertürk, Haber7 ve Ahaber'in en azından muhalif bir çizgide olmadıkları genellikle siyasal iktidar açısından daha olumlu haberlere imza attıkları görülmektedir.

Çalışmanın bir diğer sınırlılığı olarak yorum gönderilen bazı haberlerin bir süre sonra yapılan arşiv taramasında bulunamaması gösterilebilir. Gönderilen birçok yorum (iktidarı ya da muhalefeti olumlayan) yayınlanmasına rağmen, bir süre sonra yapılan arşiv taramasında bulunamamıştır. Bunun yanında İpek Medya Grubu'na 2015 Ekim ayında kayyum atanması sonrası gruba bağlı Bugün Gazetesi'nde de yorum gönderilen birçok haberin arşivden kaldırıldığı görülmüştür.

İncelemeye alınan haber sitelerindeki haberlere toplam 3 aylık bir dönem dahilinde (01.09.2015 – 01.12.2015) yorum yapılmıştır. Haberler rastgele örneklem yoluyla belirlenmiştir. Ancak politik süreçler üzerine okuyucuların yaptıkları tartışmalar temel konu olduğu için haberlerin seçiminde belirli kriterlere dikkat edilmiştir. Buna göre haber sitelerinde genellikle “siyaset” sekmesinde yer alan haberler tercih edilmiştir. Ancak bunun yanında “ekonomi”, “dünya” gibi haber kategorilerinde siyasi bir figürün açıklama yaptığı haberlere de siyasi içerikleri nedeniyle yorum gönderilmiştir.

Çalışmada, haber sitelerine deneme amaçlı yorumlar gönderilmeden önce, yorum bölümlerindeki iletişimin siyasal yönünün belirlenmesine çalışılmıştır. Bu amaçla çalışmayı

kapsayan dönemde rastgele seçilmiş haber yorumları incelemeye alınmıştır. Münferit ya da karşılıklı tartışmaların bulunduğu yorumlar genel olarak “iktidarı olumlayan”, “mu-halefeti olumlayan” yorumlar olarak iki temel kategoriye ayrılmıştır. Siyasi bir eğilim, beğeni, tarafgirlik özelliği taşımayan ve genellikle ait olduğu haberin konusuyla ilgili olmayan yorumlar ayrı bir kategori olarak değerlendirilmiştir. Bu tür yorumların genellikle, spor, tarih ve popüler kültür ile ilgili ya da siyasal bağlam içerisinde değerlendirilemeyecek paylaşım ve tartışmalardan oluştuğu görülmüştür.

Tablo1: (01.09.2015 – 01.12.2015) döneminde rastgele seçilen haber örneklerinde okuyucu yorumlarındaki iletişimin siyasal ağırlıkları.

İnternet Haber Siteleri	İktidarı Olumlayan Yorumlar	Muhalefeti Olumlayan Yorumlar	Araştırma Konusu Dışındaki Yorumlar
Sabah	%85	%4	%11
Habertürk	%78	%12	%10
Cumhuriyet	%12	%67	%21
Haber7	%81	%17	%2
Ahaber	%89	%3	%8
Bugün	%21	%65	%14

Tablo1’deki verilere göre, siyasal yönleri açıkça belirgin olan medya kuruluşları ile haberlerin altına yorum ve tartışmalarla katkıda bulunan sıradan insanların siyasal eğilimleri doğru orantı göstermektedir. Siyasal iktidarla ters bir çizgide bulunmayan Sabah, Habertürk ve Haber7 ve Ahaber sitelerinde %78 ile %89 arasında siyasal iktidarı destekleyen bir okuyucu kitlesinin yorumda bulunduğu görülmektedir. Bunun yanında daha muhalif çizgide yayın yapan Cumhuriyet ve Bugün gazetelerinde aynı oran %12 ile %21 aralığına kadar düşmektedir. Benzer şekilde muhalefeti destekleyen yorumlar iki grup gazetenin yorum bölümlerinde tersine bir oran arz etmektedir. İlk gruptaki gazetelerde muhalefeti destekleyen okuyucu yorumları %3 - %4 arasında seyrederken, ikinci grupta yorum oranları %65 - %67 aralığına ulaşmaktadır.

İnsanların genellikle kendi siyasal tercihleriyle uyumlu yayınları takip etme eğiliminde olduğu düşünüldüğünde sonuçların anormal olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ikinci aşamasında aynı gazetelere sıradan bir okuyucu gibi siyasal iktidarı ya da muhalefeti olumlayan farklı yorumlar gönderilmiştir. Daha sonra gönderilen yorumların takibi yapılarak yayınlanıp yayınlanmadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler Tablo2’de gösterilmiştir. Burada belirtmekte fayda var ki, bütün haber sitelerine gönderilen ve yayınlanıp yayınlanmadığı konusunda teyit alınan yorum sayısı eşit değildir. Bu eşitsizlik iki temel nedene dayanmaktadır. Birincisi incelenen haber siteleri-

ne yorumcu ilgisinin aynı seviyede olmadığı görülmüştür. Örneğin Sabah ve Habertürk gazeteleri okuyucuların en fazla katkıda bulunduğu siteler olurken, Ahaber ve Cumhuriyet siteleri en az okuyucu katkısının gözlemlendiği siteler olmuştur. Bu nedenle deneme amaçlı yorumlar gönderilirken farklı okuyucu rutinlerine dikkat edilmeye çalışılmıştır. Eşitsizliğin ikinci nedeni, bu bölümün başında bahsedilen çalışmanın kısıtlılığını oluşturan koşullarla bağlantılıdır. Deneme amaçlı gönderilen yorumlar önce editör dikkatine sunulmaktadır. Dolayısıyla belirli bir yorumun yayını için kimi zaman birkaç günlük bir takibe ihtiyaç bulunmaktadır. Yorumların yayınlanıp yayınlanmadığının takibi sırasında bazı haberlerin tamamen arşivden kaldırıldığı ya da habere ait bütün yorumların (gerçek okuyuculara ait yorumların da dâhil) silindiği görülmüştür. Dolayısıyla teyidi alınamayan yorumlar değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo2: (01.09.2015 – 01.12.2015) döneminde rastgele seçilen haber örneklerine gönderilen okuyucu yorumları ve yayınlanma oranları.

İnternet Haber Siteleri	İktidarı Olumlayan Yorumlar				Muhalefeti Olumlayan Yorumlar			
	Yayınlanan	%	Yayınlanmayan	%	Yayınlanan	%	Yayınlanmayan	%
Sabah	24	%92	2	%8	4	%15	22	%85
Habertürk	37	%80	9	%20	11	%25	32	%75
Cumhuriyet	7	%38	11	%62	14	%82	3	%18
Haber7	23	%85	4	%15	8	%28	21	%62
Ahaber	18	%95	1	%5	2	%12	15	%88
Bugün	13	%61	8	%39	16	%73	6	%27

Tablo2'deki verilerin bir önceki tabloda sunulmaya çalışılan verilerle uyumlu olduğu söylenebilir. Veriler arasındaki bağlantının daha sağlıklı görülebilmesi için birinci ve ikinci çalışmayı birlikte gösteren Tablo3 hazırlanmıştır.

Tablo3: (01.09.2015 – 01.12.2015) döneminde rastgele seçilen haber yorumlarındaki iletişimin siyasal ağırlıkları ile araştırma kapsamında yapılan siyasal içerikli yorumlardan yayınlananların karşılaştırılması.

İnternet Haber Sitelere	İktidarı Olumlayan Yorumlar		Muhalefeti Olumlayan Yorumlar	
	Gerçek Kişilere Ait Yorumlar	Deneme Amaçlı Gönderilen Yorumlar	Gerçek Kişilere Ait Yorumlar	Deneme Amaçlı Gönderilen Yorumlar
Sabah	%85	%92	%4	%15
Habertürk	%78	%80	%12	%25
Cumhuriyet	%12	%38	%67	%82
Haber7	%81	%85	%17	%28
Ahaber	%89	%95	%3	%12
Bugün	%21	%61	%65	%73

Buna göre gerçek okuyuculara ait yorumların siyasal yönünü gösteren Tablo1 ile deneme amaçlı gönderilen yorumların siyasal yönüne göre yayınlanıp yayınlanmadığını gösteren Tablo2 arasında anlamsal bir benzerlikten söz etmek mümkündür. Yayın politikası siyasal iktidarla uyumlu olan ya da en azından sert bir muhalif çizgide bulunmayan birinci gruptaki gazetelerin (Sabah, Habertürk, Haber7 ve Ahaber) yorumların yayınlanması amacıyla yaptıkları elemelerde tercihlerini siyasal iktidarla uyumlu yorumlardan yana kullandıkları görülmüştür. Bunun tersine ikinci grupta sayılabilecek gazetelerin (Cumhuriyet ve Bugün) siyasal iktidarı eleştiren ya da doğrudan muhalefeti destekleyen yorumlara ağırlık verdiklerini söylemek yanlış olmayacaktır.

5. Tartışma

İncelemeye alınan sitelerin rutin haber akışına geri besleme yapan okuyucuların toplamındaki siyasal eğilime bakıldığında gazetelerin genel yayın politikalarıyla bir uyum görülmektedir. Genellikle iktidarı destekleyen gazetelerde yayınlanan haber yorumlarında, sıradan insanların siyasal iktidara destek verdiği görülmektedir. Muhalefet çizgisinde yayın yapan gazetelerin yorum bölümlerinde ise muhalefete desteğin açık izlerini bulmak oldukça kolaydır. Kişilerin kendi düşünce dünyasına yakın hissettikleri, ideolojik olarak aynı düzlemde yer aldıklarına inandıkları, genel yayın politikasını beğendikleri, yayın çizgisini benimsedikleri gazeteleri takip etmeleri ve genellikle bu mecralarda kendi düşüncelerini ilan etmeleri düz bir bakışla normal karşılanabilir.

Tablo1'e bakıldığında insanların haber takibi için yararlandıkları haber kaynaklarının politik ilgileri ile kendi politik ilgilerini örtüştürme eğilimi olduğu sonucunu çıkarmak oldukça kolay görülmektedir. İnsanlar siyasal eğilimleri konusunda 'türdeş sevgisi'ne dayanan bir duyguyla hareket etmektedir. Kişiler kendi politik görüşlerine uygun bilgi aramaya eğilimiyken, kendilerine karşıt olanlardan kaçınmaktadır (Johnson vd, 2009).

Ancak deneme amaçlı gönderilen yorumların filtrelenmesine dayanan eşik bekçiliği yukarıdaki önermenin sağlığına şüphe düşürmektedir. Çünkü genel olarak normal zamanda gerçek kullanıcılara ait yorumlar ile araştırma kapsamında deneme amaçlı gönderilen yorumların yayınlanma oranları arasındaki anlamlı benzerlik, eşik bekçiliği uygulamasının sürekli ve düzenli bir faaliyet olduğunu göstermektedir. Başka bir anlatımla, Tablo 1’de ifade edilen ve araştırma amacıyla gönderilmiş deneme yorumlarını içermeyen veriler de aynı zamanda belirli bir eşik bekçiliği müdahalesi sonucunu içermektedir. Tablo 2’de görüldüğü üzere yayınlanması amacıyla gönderilen yorumlar, gazetelerin kendi politik ilgileri doğrultusunda bir filtreden geçirilmektedir. Gazetelerin kendi politik ilgileriyle örtüşen okuyucu yorumları daha fazla yer bulurken, kendi konuları itibarıyla muhalif pozisyondaki okuyucu yorumları sayfalarda çok fazla yer bulma şansına sahip değildir. Dolayısıyla eşik bekçiliği faaliyeti yalnız bu araştırma kapsamında gönderilmiş deneme amaçlı yorumlara özgü bir uygulama değil, her türden geri beslemeyi de içine alan bir uzmanlığı işaretlemektedir.

Siyasetin bilgisayar ve enformasyon teknolojileri dolayısıyla da yapıldığı (Kahn ve Kellner, 2004:94) günümüzde İnternet ortamında yayın faaliyetini sürdüren gazeteler, demokratik katılım, serbest tartışma amacıyla kamuya açtıkları yorum köşelerine editör müdahaleleri bulunmaktadır. Yorum ortamının genel iletişim yapısına etki eden bu müdahalenin yönü gazetenin siyasal alana dair genel yayın politikasıyla uyum halindedir.

Bu nedenle, araştırma kapsamında incelenen haber sitelerinde kendiliğinden oluşan bir siyasal tartışma platformundan söz etmek çok güç görünmektedir. Bunun yerine eşik bekçiliği yöntemiyle “oluşturulmuş” bir tartışma ortamı söz konusudur. Eşik bekçiliği faaliyeti genellikle, haber kurumlarının kendi politik ilgileri çerçevesinde işlemektedir. Bu aynı zamanda sıradan insanların, elektronik ortama katılımının editör müdahaleleriyle kısıtlanması anlamına gelmektedir.

Sonuçlar, eşik bekçiliği teorilerinin genel çıkarımı olarak “medya içeriği ile gerçek dünya arasında sistematik bir farklılık bulunduğu” (Soroka, 2012:515) görüşünü desteklemektedir.

Sonuç

Her yeni iletişim teknolojisi kendine içkin belirli özellikleriyle kullanıma girmektedir. Yazılı kitle haberciliğine içkin olmayan anında geri besleme özelliğinin bilgisayarla aracılanmış iletişim ortamında potansiyel olarak var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Haber konusunu seçme, haber toplama, haber önceliğini belirleme, haberin dilini kurgulama gibi farklı süreçler üzerinde müdahalesi bulunmayan ve medya profesyonellerinin pratikleri doğrultusunda şekillenmiş haberleri tüketmekle yükümlü okuyucular yeni iletişim ortamında yorumlarıyla söz konusu pratiğe belirli oranda dâhil olma şansı yakalamaktadır. Ancak bu potansiyel ve şansın hangi şartlar çerçevesinde kullanılabilirdiği önemli bir sorunsal olarak belirlemektedir.

Klasik haber medyasının haber seçiminden, sunumuna kadar uzanan girift üretim sürecine etki eden dinamikler arasında önemli bir yer tutan eşik bekkiliği yeni medya ile birlikte farklı boyuta evrilmiştir. Yukarıda çerçevesi çizilmeye çalışılan okuyucuların katılımıyla ilgili sorunsalın en etkili belirleyeni yine eşik bekkiliğidir.

İnternet ortamında yayın yapan haber medyasının okuyucu yorumlarına açık alanlar sunması, politik katılım ve demokratik süreçlerin aşağıdan yukarıya doğru işlemesi açısından büyük önem taşımaktadır. İnsanların yaptıkları tartışmalar ve yorumlar vasıtasıyla yaptıkları katkılar aynı zamanda belirli konular hakkındaki kamuoyunu göstermesi bakımından dikkate değerdir. Bu yorumlar yalnız demokratik süreçlerin işlemesi konusunda değil, sıradan insanların düşüncelerinin, görüşlerinin, kanaat ve taleplerinin anlaşılması bakımından önemli bir kaynak oluşurmaktadır.

Ancak bu ön kabullerin sağlığı kendiliğinden, doğal yolla, yalnız okuyucuların kendi iradeleriyle oluşturdukları görüşler bütünü için geçerlidir. Belirli okuyucu görüşlerinin haber altlarında oluşan mikro kamuoyuna dâhil edilmesi, belirli okuyucu görüşlerinin ise dışlanması sistemin sağlıklı işlemesi önündeki en büyük engeldir. Böyle bir ortamda oluşmuş kamuoyundan ziyade oluşturulmuş bir kamuoyundan, belirli bir kamuoyu mühendisliği faaliyetinden söz edilebilir.

Yapılan araştırmada, Türkiye’de bilinen haber medyası tarafından okuyuculara serbest tartışma ve yorumlarla habere katkıda bulunma imkânının sunulduğu görölmektedir. Ancak bu imkânın kullanımıyla ilgili pratiklerin pek de demokratik bir sistem çerçevesinde işlemediği ortaya çıkmaktadır. Buna göre klasik haber medyasında profesyonellerin haberi oluştururken yürüttükleri eşik bekkiliği faaliyetinin yeni medyada okuyucu yorumlarını da içine alacak şekilde etki alanını genişlettiği görölmektedir.

Dolayısıyla bilgisayarla aracılanmış iletişim ortamındaki yeni haber yayıncılığına içkin görölen potansiyel ve imkânlar yalnız okuyucular / kullanıcılar açısından değil, aynı zamanda medya profesyonelleri açısından da genişleyen bir özellik göstermektedir.

Gündem belirleme yaklaşımları açısından bakıldığında eşik bekkiliği klasik medyada halkın ne hakkında hatta onunda ötesinde nasıl düşüneneğini şekillendiren en önemli mekanizmadır. Yeni medyadaki kullanım potansiyeline bakıldığında ise eşik bekkiliği halkın ne düşündüğu hakkındaki genel verileri manipüle etme gücüne de erişmektedir.

Kaynaklar

- Atabek, N. (2002). “Kamuoyu, Medya ve Demokrasi”. Kurgu Dergisi. Sayı 19, s. 223-238.
- Beard, F. Olsen, R.L. (1999). “Webmasters as Mass Media Gatekeepers: A Qualitative Exploratory Study”, *Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy*. Vol. 9. Number 3. pp. 200–211.

- Bruns, A. (2003). "Gatewatching, not gatekeeping: Collaborative online news". *Media International Australia Incorporating Culture and Policy: Quarterly Journal Of Media Research And Resources*. 107. pp. 31-44.
- Carter T. B. (1998). "Electronic Gatekeepers: Locking Out The Marketplace Of Ideas". *Communication Law and Policy*. 3:3. pp.389-408.
- Chang, T.K. and Lee, J.W. (1992). "Factors Affecting Gatekeepers' Selection of Foreign News: A National Survey of Newspaper Editors". *Journalism Quarterly*. Vol. 69. No. 3, pp. 554-61.
- Chomsky N. (2002) *Medya Gerçeği*. (Çev. Abdullah Yılmaz, Osman Akınbay). İstanbul: Everest Yayınları.
- Donohue, G.A., Tichenor, P.J. and Olien, C.N. (1972). "Gatekeeping: mass media systems and information control", in Kline, F.G. and Tichenor, P.J. (Eds), *Current Perspectives in Mass Communication Research*, Sage, pp. 41–70.
- Enli, G.S. (2007). "Gate-Keeping in the New Media Age a Case Study Of The Selection Of Textmessages in a Current Affairs Programme". *Javnost-the public* Vol. 14. No. 2 pp.47-62.
- Herman, S. E. Chomsky, N. (2006). *Kitle Medyasının Ekonomi Politikası Rızanın İmalatı*. (Çev. Ender Abadoğlu). İstanbul: Aram Yayıncılık.
- Johnson, T. and Kaye, B. (2000). "Using Is Believing: The Influence of Reliance on the Credibility of Online Political Information Among Politically Interested Internet Users". *Journalism & Mass Communication Quarterly*. 77. pp, 865-879.
- Johnson, T. and Bichard, S. and Zhang, W. (2009). "Communication Communities or 'CyberGhettos?': A Path Analysis Model Examining Factors that Explain Selective Exposure to Blogs". *Journal of Computer-Mediated Communication*. 15. Pp. 60–82.
- Kahn, R. and Kellner, D. (2004). "New Media And Internet Activism: From The 'Battle Of Seattle' To Blogging". *New Media & Society*. Vol6(1). pp.87–95.
- Keshvani, N., and Tickle, S. (2001). "Online news: The Changing Digital Mediascape". *Australian Studies Journal*. April. pp. 99-105.
- Laidlaw E.B. (2010) "A Framework For Identifying Internet Information Gatekeepers" *International Review of Law, Computers & Technology*. Vol. 24, No. 3, pp. 263–276.
- Lewin, K. (1943). "Forces Behind Food Habits and Methods of Change," in *The Problem of Changing Food Habits: Bulletin of The National Research Council*, 108 (October). Washington, DC: National Research Council and National Academy of Sciences, pp.35-65.

- Loke, J. (2012) "Public Expressions of Private Sentiments: Unveiling the Pulse of Racial Tolerance Through Online News Readers' Comments". *Howard Journal of Communications*. 23:3. pp.235-252.
- Luke G. (2009). "Social News, Citizen Journalism And Democracy". *New Media Society*. Vol. 11. pp. 1287-1305.
- McCombs, M. and Shaw, D.L. (1972). "The Agenda-Setting Function of Mass Media". *The Public Opinion Quarterly*. Vol. 36. pp. 176-187.
- McElroy, K. (2013). "Where Old (Gatekeepers) Meets New (Media)". *Journalism Practice*, 7:6, pp.755-771.
- Pamela, S. and Tim P. V. (2009). *Gatekeeping Theory*. Routledge.
- Pamela, S. (1991). *Gatekeeping*. Sage, Newbury Park.
- Soroka, S. N. (2012). "The Gatekeeping Function: Distributions of Information in Media and the Real World". *The Journal of Politics*, Vol. 74, No. 2, pp. 514–528.
- White, D.M. (1950). "The 'Gate Keeper': A Case Study in The Selection of News", *Journalism Quarterly*, Vol. 27 No. 1, pp. 383-390.
- Vasilendiuc, N. and Gross P. (2012). "New Technology, New Professional Practices: A Study On Romanian News Media". *Comunicación Y Sociedad*. Vol. XXV. N.1. pp. 59-83.
- Yüksel, E. (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Konya: Çizgi Kitabevi.